

Arbeids- og
inkluderingsdepartementet

Høringsnotat

**Forslag til endringer i forskrift om samordning av
alderspensjon før 67 år og enke- og enkemannspensjon
fra offentlig tjenstepensjonsordning med uføretrygd fra
folketrygden – overgangsregler**

12. september 2024

Høringsfrist: 31. oktober 2024

1. Innledning

Forskrift 1. desember 2015 nr. 1374 om samordning av alderspensjon før 67 år og enke- og enkemannspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning med uføretrygd fra folketrygden – overgangsregler, er en overgangsforskrift fra 2015. Den ble gitt som følge av nye regler om uføretrygd i folketrygden og nye regler for uførepensjon i offentlig tjenstepensjonsordning. Formålet med forskriften er at utbetalingen fra tjenstepensjonsordningen i tidsrommet mellom særaldersgrensen (60, 63 eller 65 år) og fylte 67 år, i stor grad skal opprettholdes på samme nivå som det den var før aldersgrensen, med mindre brutto alderspensjon i seg selv blir lavere ved overgangen fra uførepensjon til alderspensjon.

Forskriften gjelder for personer som når aldersgrensen for stillingen før 1. januar 2025. I høringsnotatet her foreslår departementet at forskriften forlenges for tre årskull for dem som er ufør fra stilling med 65 års aldersgrense (de som er født i perioden 1960–1962) og ett årskull for dem som er ufør fra stilling med 63 års aldersgrense (1962-kullet).

2. Bakgrunn

2.1. Om uførereformen i 2015

Reglene om beregning av uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning og uføretrygd i folketrygden ble endret fra 2015.

Uførepensjon fra folketrygden ble erstattet av uføretrygd og innebar at ytelsen ble beregnet etter nye regler og skulle skattlegges som lønn. Personer som hadde uførepensjon ved utgangen av 2014, fikk pensjonen overført til nye regler. Pensjonen ble oppjustert for å ta hensyn til de nye skattereglene slik at nivået på ytelsen videreført.

Reglene om uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning ble også endret. Uførepensjonen ble gjort om fra en bruttoberegnet ytelse til en nettoytelse, dvs. at uførepensjonen beregnes uavhengig av folketrygdytelsen. Satsene ble tilpasset de nye beregningsreglene i folketrygden og de nye skattereglene. Uføre som hadde uførepensjon fra tjenstepensjonen ved utgangen av 2014, fikk ytelsen teknisk sett overført til nytt system ved at nivået på uførepensjonen ble videreført med samme beløp som før 2015.

Overgangsreglene omfattet også tilfeller med løpende alderspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning før 67 år som skulle samordnes med uføretrygden fra folketrygden fra 2015. Gjennom disse reglene ble nivået på alderspensjon som allerede var tilstått før 2015, videreført. Uten slike regler ville alderspensjonen etter samordning med uføretrygden blitt lavere fra 2015, siden det i mange tilfeller ville vært vesentlig høyere andelen av folketrygdytelsen som var unntatt samordning enn det som følger av de nye reglene og at uføretrygden er høyere før skatt enn den gamle uførepensjonen og samordningsfradraget i alderspensjonen tilsvarende høyere.

2.2. Særskilt om forskrift 1. desember 2015 nr. 1374

Overgangsreglene gjaldt først ikke tilfeller der en uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen ble omgjort til alderspensjon ved en særaldersgrense.

Alderspensjonen ble da regnet som en ny ytelse, og overgangsreglene gjaldt ikke slike tilfeller. For å ivareta også disse tilfellene, ble det ved forskrift 1. desember 2015 nr. 1374 gitt egne bestemmelser om samordning av alderspensjon før 67 år som før aldersgrensen hadde vært en uførepensjon, med uføretrygd fra folketrygden. Forskriften ble gitt tilbakevirkende kraft fra 1. januar 2015.

Forskriften gjelder tilfeller der

- alderspensjonen avløser en uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning,
- uførepensjonen var innvilget med virkningstidspunkt før 1. januar 2015, og
- uførepensjonen var 31. desember 2014 samordnet med uførepensjon fra folketrygden.

Forskriften gjelder også samordning av bruttoberegnet enke- og enkemannspensjon når slik pensjon ytes i tillegg til ytelsene nevnt ovenfor og var innvilget med virkningstidspunkt før 2015.

Etter forskriften fastsettes samordningsfradraget i alderspensjonen og i enke- og enkemannspensjonen etter reglene i samordningsloven slik de lød før 1. januar 2015. Forskriften sikrer at tjenstepensjonene for personer i denne gruppen ikke blir påvirket av omleggingen av folketrygdens uføreytelse, og at utbetalingen fra tjenstepensjonsordningen i tidsrommet mellom aldersgrensen og fylte 67 år i stor grad blir opprettholdt på samme nivå som før aldersgrensen.

Forskriften gjelder ikke tilfeller der alderspensjonen starter etter 2014 og ikke avløser en konvertert uførepensjon. Forskriften gjelder heller ikke de tilfellene der uførepensjonen er blitt omregnet til ny uførepensjon etter overgangsreglene for uførepensjon gitt i forskrift 3. juli 2014 nr. 949 om overgangsregler for uførepensjon fra lovfestet offentlig tjenstepensjonsordning som er innvilget med virkningstidspunkt før 1. januar 2015.

Forskriften ble gitt med bakgrunn i et høringsnotat fra 13. november 2015. Det ble også avholdt et høringsmøte 19. november 2015. I høringsnotatet var virkeområdet en del av vurderingstemaet. Det ble blant annet skrevet dette:

«Av de om lag 16 000 uføre med særaldersgrense som ble overført til nytt system 1. januar 2015, så var 78 prosent 54 år eller eldre. De yngste uføre i denne gruppen var 24 år, og har dermed 40 år igjen til aldersgrensen. Dersom løsningen som skissert over skal gjøres gjeldende for alle, vil det innebære at man i 40 år framover, vil måtte samordne med de regler som gjaldt fram til 2015 og med de folketrygdopplysningene som da lå til grunn. Man vil også måtte ta stilling til om personer i denne gruppen skal særbehandles ved alle eventuelle framtidige endringer i regelverket.

Selv med de nye reglene vil uføre med særaldersgrenser få mer enn 66 prosent samlet pensjon og uføre får mer enn arbeidsføre som står i stilling fram til aldersgrensen. Det er derfor først og fremst hensyn til forutsigbarhet at overgangsregler nå vurderes. Departementet mener at tjenstepensjonsordningene tidligere må varsle sine medlemmer med uførepensjon om konsekvensen av at de når aldersgrensen, enten det er ved 67 år eller som følge av særaldersgrenser. I motsetning til tidligere vil overgangen fra uførepensjon til alderspensjon ha vesentlige økonomiske konsekvenser for den enkelte, som følge av andre

opptjeningsregler, samordningsregler, andre skatteregler og levealdersjustering av alderspensjonen. Dette vil gjelde alle grupper pensjonister, ikke bare de konverterte uføre. På lang sikt mener departementet derfor at hensyn til forutsigbarhet for den enkelte konverterte uføre må løses gjennom god informasjon på et tidlig tidspunkt.

På denne bakgrunn mener departementet at forskriften bør gis som en overgangsregel og departementet foreslår at den får virkning for uføre som 1. januar 2015 hadde 10 år eller mindre igjen til aldersgrensen.»

Forskriften gjelder altså for personer som når aldersgrensen for stillingen før 2025. Det vil si

- til og med 1959-kullet for dem med 65 års aldersgrense,
- til og med 1961-kullet for dem med 63 års aldersgrense og
- til og med 1964-kullet for dem med 60 års aldersgrense.

3. Departementets forslag

3.1. Innledning

Departementet har vurdert om det er behov for tilpasninger i hvem som omfattes av forskriften. Vurderingen er knyttet til om forskriften bør gjelde for noen ytterligere årskull.

3.2. Hvilke årskull en eventuell forlengelse av forskriften er aktuell for

En eventuell utvidelse av virkeområdet for forskriften til å gjelde flere årskull er påvirket av avtalen om pensjonsregler for personer med særaldersgrense som ble inngått 25. august 2023. Avtalen gjelder dem som er født i 1963 eller senere som har aldersgrense 60, 63 eller 65 år. Etter avtalen gjelder blant annet følgende:

- For dem med aldersgrense 65 år videreføres gjeldende tidligpensjonsordning når de er født i årene 1963–1964. 1964-kullet blir 65 år i 2029.
- For dem med aldersgrense 63 år videreføres gjeldende tidligpensjonsordning når de er født i årene 1963–1966. 1966-kullet er 63 år i 2029. (En tidligpensjonsordning gjelder også for dem som er født i 1967 eller senere, men her er det et av flere vilkår at de fratrer medlemspliktig stilling.)
- For dem med aldersgrense 60 år videreføres gjeldende tidligpensjonsordning når de er født i årene 1963–1969. 1969-kullet er 60 år i 2029. (En tidligpensjonsordning gjelder også for dem som er født i 1970 eller senere, men her er det et av flere vilkår at de fratrer medlemspliktig stilling.)

I høringsnotatet av 28. juni 2024 som følger opp avtalen om nye pensjonsregler for personer med særaldersgrenser ([Høring - Forslag om nye pensjonsregler for ansatte i stillinger med særaldersgrenser - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)), foreslås at alle uføre som er født i 1963 eller senere skal overføres fra uførepensjon i tjenstepensjonsordningen til alderspensjon i tjenstepensjonsordningen ved alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden,

uavhengig av aldersgrense. Dette gjør at en videreføring av forskriften for årskull som er født i 1963 eller senere ikke lenger er aktuelt. Etter dette er en videreføring bare aktuelt for

- uføre født i perioden 1960–1962 som har 65 års aldersgrense, og
- uføre i 1962-kullet som har 63 års aldersgrense.

3.3. Omfang

3.3.1. Omfang i 2015

I forbindelse med at overgangsforskriften ble gitt i 2015 fikk departementet tall fra KLP og Statens pensjonskasse om omfanget av pensjonister som hadde konvertert uføretrygd fra 2015 og som senere fikk uførepensjonen fra pensjonsordningen omgjort til en alderspensjon basert på stilling med særaldersgrense. Totalt var det om lag 13 900 uføre i KLP som fikk konvertert uførepensjon i 2015 som også hadde særaldersgrense for stillingen, og i Statens pensjonskasse var antallet 2 400. De fleste hadde aldersgrense på 65 år. Bare fem prosent hadde en aldersgrense som var lavere enn 65 år. 78 prosent var 54 år eller eldre.

Vurderingen fra 2015 av de økonomiske konsekvensene av å ikke gi en særskilt forskrift, framgår av tabell 1 nedenfor.

Tabell 1: Endring i månedlig tjenstepensjon uten særregler i forskrift. Antall tilfeller. Per 1. januar 2015.

Endring i månedlig tjenstepensjon i kroner	Antall tilfeller	Andel i prosent av total
Økt eller uendret pensjon	240	22
Under 250	25	2
250–499	44	4
500–999	27	2
1000–1999	68	6
2000–2999	137	12
3000–3999	211	19
4000–4999	178	16
5000 eller mer	169	15
Totalt	1099	100

Det var altså 22 prosent som ikke fikk nedgang i tjenstepensjonen ved overgangen fra uførepensjon til alderspensjon. Det skyldes blant annet overgang fra gradert uførepensjon til en full alderspensjon, der økningen i pensjon som følge av økt grad overstiger en eventuell nedgang som følge av samordningsreglene. Over 60 prosent gikk ned 2000 kroner eller mer i måneden og 15 prosent gikk ned 5000 kroner eller mer.

Basert på tallene fra KLP og SPK ble det i 2015 anslått at uten forskriften ville de nye reglene for samordning av alderspensjon innebære en årlig innsparing på 6 millioner kroner i 2015 og 12 millioner i 2016. Innsparingen ville deretter gradvis avta ettersom antallet yngre som er konvertert til nytt system avtar. I 2025 ble det antatt at årlig innsparing var om lag 2 millioner kroner.

De økonomiske konsekvensene som framgår av tabell 1, knyttes ikke bare til samordningsreglene. Når bruttopensjonen beregnes på nytt når uførepensjonen avløses av en alderspensjon, kan det også benyttes en annen stillingsandel i pensjonsgrunnlaget og en annen tjenestetidsbrøk, noe som gir en annen bruttopensjon og dermed også skal gi en annen tjenstepensjon til utbetaling. Det samme gjelder tallene for årlig innsparing.

3.3.2. Omfang i dag

Statens pensjonskasse har sett nærmere på tilfeller som kan tenkes å være omfattet av en eventuell videreføring av forskriften. De finner at 90 personer kan være omfattet i årskullene 1963–1969. Her er det imidlertid bare tatt høyde for rammene i pensjonsavtalen om særaldersgrenser om videreføring av tidligpensjon for årskull til og med 1969-kullet, ikke det som nylig er foreslått i høringsnotatet fra 28. juni 2024, at uføre med særaldersgrense og som er født i 1963 eller senere skal overføres fra uførepensjon til alderspensjon ved samme alder som i folketrygden. Det er ikke gjort beregninger for årskullene som høringsnotatet gjelder.

Statens pensjonskasse har ingen tilfeller der pensjonisten både har etterlattepensjon og uførepensjon per 31.12.2024 og rett til alderspensjon etter en særaldersgrense. Statens pensjonskasse vurderer de økonomiske konsekvensene av å eventuelt videreføre regelverket for noen årskull er liten.

I KLP er det ca. 2000 uførepensjoner som er innvilget før 2015 der pensjonisten når særaldersgrensen i årene 2025 til og med 2029. De aller fleste har 65 års aldersgrense. KLP har ikke hatt mulighet til å beregne kostnaden ved en eventuell forlengelse av forskriften. De viser til at dette var mulig i 2015 fordi pensjonene først var beregnet uten særreglene som var gitt i forskriften og senere med særreglene. De antar imidlertid at det som ble lagt til grunn den gang også sier noe om nivåene i dag.

3.4. Vurdering

Intensjonen med overgangsreglene for uføre som i tillegg til folketrygdens uførepensjon hadde en bruttopensjon fra en offentlig tjenstepensjonsordning ved utgangen av 2014, var at netto tjenstepensjon ikke skulle påvirkes av at folketrygdytelsen ble konvertert til nytt regelverk. For uførepensjonen innebar det at uførepensjonen etter samordning i desember 2014 ble videreført som en nettopensjon med samme beløp fra og med 2015. For pensjonsarter som fortsatt var bruttopensjoner i 2015, innebar dette at samordningsfradraget ikke ble endret ved overgangen til 2015. Bruttopensjoner som ble innvilget før 2015 løp derfor som hovedregel med samme beløp som ved utgangen av 2014.

Den særskilte forskriften som saken her gjelder, sikret i stor grad videreføring av nivået på pensjonsytelsen for uføre som nådde særaldersgrensen etter 2014 og da fikk innvilget en ny bruttopensjon (alderspensjon) etter 2014.

Det at en utvidelse av forskriften bare får betydning for noen få årskull som følge av avtalen om pensjonsregler for personer med særaldersgrense, kan tale for å utvide forskriften.

Det taler også for en utvidelse at noen av de aktuelle kan få en relativt stor nedgang i tjenestepensjonen når den konverterte uførepensjonen går over til alderspensjon ved særaldersgrensen. Disse har i lang tid (før 2015) hatt en uførepensjon med gammel samordning før omregningen.

Det taler mot en utvidelse at forskriften har forutsatt at ordningen bare gjelder personer som når aldersgrensen for stillingen før 2025. Formålet med ordningen var å unngå langvarige overgangsregler, men gi forutsigbarhet i en overgangsfase for uføre som 1. januar 2015 hadde 10 år eller mindre igjen til aldersgrensen. Forholdet til andre grupper pensjonister som ikke var omfattet av særregler, var også en del av begrunnelsen for å sette grensen til dem som nådde aldersgrensen før 2025. De som er omfattet av overgangsordningene blir særbehandlet og kommer som oftest bedre ut økonomisk enn de som ikke er omfattet av særreglene.

Det taler også mot en utvidelse at de som ikke har hatt uførepensjon i forkant av uttaket av alderspensjon basert på stilling med særaldersgrense, ikke er omfattet av særreglene i forskriften. Det samme gjelder de som ikke lenger har en konvertert uførepensjon.

Som nevnt ovenfor fastslår forskriften at samordningsfradraget i alderspensjonen og i enke- og enkemannspensjonen skal beregnes etter reglene i samordningsloven slik de lød før 1. januar 2015. Det taler mot en utvidelse at det er administrativt krevende å forholde seg til regler som gjaldt før 2015.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har landet på at argumentene for å utvide forskriften til å gjelde noen få ytterligere årskull veier tyngre enn argumentene mot. Det er en forholdsvis liten gruppe som det er aktuelt med utvidelse for, nemlig uføre født i perioden 1960–1962 som er ufør fra stilling med 65 års aldersgrense, og uføre født i 1962 som er ufør fra stilling med 63 års aldersgrense

Det vises til forslaget til endring av forskriften § 1 tredje ledd.

3.5. Retting av feil henvisning til samordningsloven

I forskriften § 1 andre ledd framgår det at «*Forskriften gjelder også samordning av enke- og enkemannspensjon som omfattes av samordningsloven § 3 første ledd første og tredje punktum når slik pensjon ytes i tillegg til ytelsene som nevnt i første ledd og var innvilget med virkningstidspunkt før 1. januar 2015.*»

Det er tatt inn en ny bestemmelse i samordningsloven § 3 første ledd som gjør at riktig henvisning til samordningsloven i forskriften § 1 andre ledd nå er samordningsloven § 3 andre ledd. Departementet foreslår en forenkling i henvisningen ved at det i forskriften

vises til bruttoberegnet enke- og enkemannspensjon etter samordningsloven § 3 andre ledd.

Det vises til forslaget til endring av § 1 andre ledd.

3.6. Virkningstidspunkt

Det foreslås at endringen trer i kraft så raskt som mulig og senest 1. januar 2025.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det vises til omtalen i punkt 3.2.2 av økonomiske konsekvenser. Forslaget har administrative konsekvenser, men er antakelig forholdsvis beskjedne på grunn av at endringen gjelder et begrenset antall tilfeller.

5. Merknader til forskriftsforslaget

Til endringen av § 1

I *andre ledd* rettes henvisningen til samordningsloven § 3 andre ledd, ikke første ledd. Det vises til punkt 3.5.

Gjennom endringen i *tredje ledd* forlenges forskriften til å gjelde uføre født i perioden 1960–1962 som er ufør fra stilling med 65 års aldersgrense, og uføre født i 1962 som er ufør fra stilling med 63 års aldersgrense. Det vises til punkt 3.4.

Til ikrafttredelsesbestemmelsen

Det foreslås at endringen trer i kraft så raskt som mulig og senest 1. januar 2025.

Forskrift om endring i forskrift om samordning av alderspensjon før 67 år og enke- og enkemannspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning med uføretrygd fra folketrygden – overgangsregler

Hjemmel: Fastsatt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet x. x 2024 med hjemmel i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 30.

I

I forskrift 1. desember 2015 nr. 1374 om samordning av alderspensjon før 67 år og enke- og enkemannspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning med uføretrygd fra folketrygden – overgangsregler gjøres følgende endringer:

§ 1 andre ledd skal lyde:

Forskriften gjelder også samordning av *bruttoberegnet* enke- og enkemannspensjon som omfattes av samordningsloven § 3 *andre ledd* når slik pensjon ytes i tillegg til ytelsene som nevnt i første ledd og var innvilget med virkningstidspunkt før 1. januar 2015.

§ 1 tredje ledd skal lyde:

Forskriften gjelder for personer som når aldersgrensen for stillingen før år 2025, *men likevel slik at den også gjelder uføre født i perioden 1960–1962 som er ufør fra stilling med 65 års aldersgrense, og uføre født i 1962 som er ufør fra stilling med 63 års aldersgrense.*

II

Forskriften trer i kraft 1. januar 2025.